

اکوسیستم استارت‌آپی ایران

بهار ۱۴۰۰

تهیه شده توسط تکراسا فارسی

TECHRASA فارسی

۳	● مقدمه
۴	● اقدامات پروژه
۵	کلیات پروژه
۸	صنایع استارت‌آپی موردتمرکز پروژه
۹	شاخص‌های سنجش مرحله رشد یک استارت‌آپ
۱۰	● تأثیر شرایط سیاسی، اقتصادی و همه‌گیری کرونا بر اکوسیستم استارت‌آپی ایران
۱۱	تأثیرات سیاست‌گذاری و همه‌گیری ویروس کرونا بر اکوسیستم استارت‌آپی ایران
۱۲	نتایج مستقیم خروج آمریکا از برجام و تشدید تحریم‌ها بر اکوسیستم استارت‌آپی ایران
۱۳	تأثیرات مستقیم شرایط اقتصادی بر اکوسیستم استارت‌آپی ایران
۱۵	تأثیرات مستقیم همه‌گیری ویروس کرونا بر اکوسیستم استارت‌آپی ایران
۱۶	● اکوسیستم استارت‌آپی ایران
۱۷	تعداد استارت‌آپ‌های ایران در مراحل مختلف رشد
۱۹	تخمین ارزش استارت‌آپ‌های پایانی و یونیکورن ایران
۲۰	تخمین ارزش اکوسیستم استارت‌آپی ایران
۲۲	عملکرد سرمایه‌گذاران خطرپذیر ایران
۲۳	سرمایه موردنیاز استارت‌آپ‌های فعال ایران

۲۴	احتمال بازگشت، توقف یا رشد به مرحله بعدی استارت‌آپ‌های ایران، اروپا و آمریکا
۲۶	● ارزش‌گذاری و جذب سرمایه استارت‌آپ‌های ایران و جهان
۲۷	عوامل مؤثر بر رشد و تعیین ارزش یک استارت‌آپ
۲۸	ارزش‌گذاری استارت‌آپ‌های ایران و جهان در مراحل مختلف رشد
۳۰	مبلغ جذب سرمایه استارت‌آپ‌های ایران و جهان در مراحل مختلف رشد
۳۱	فاصله زمانی میان دو مرحله جذب سرمایه استارت‌آپ‌های ایران
۳۲	میزان سهام اعطایی استارت‌آپ‌های ایران و جهان در مراحل مختلف رشد
۳۳	ترکیب سهام‌داران استارت‌آپ‌های ایران در مراحل مختلف رشد
۳۴	● فرصت‌ها و تهدیدها
۳۵	فرصت‌ها و تهدیدهای اکوسیستم استارت‌آپی ایران
۳۶	فرصت‌ها و تهدیدهای سرمایه‌گذاران خطرپذیر ایران
۳۷	فرصت‌ها و تهدیدهای استارت‌آپ‌های ایران
۳۸	● مصاحبه‌شوندگان
۳۹	بنیان‌گذاران استارت‌آپی
۴۰	مدیران ارشد شرکت‌ها و صندوق‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر
۴۱	مسئولین دولتی و خبرگان اقتصاد دیجیتال
۴۲	● درباره ما

گزارش پیش رو خلاصه نتایج پروژه «شناسایی و پیمایش اکوسیستم استارت‌آپی ایران» است که در نیمسال اول ۱۳۹۹ صورت گرفت و تمامی داده‌های کمی و کیفی موجود بر اساس دسته‌بندی و تحلیل نظرات شهودی بیش از ۱۰۰ مدیرعامل و بنیان‌گذار استارت‌آپی، سرمایه‌گذار خطرپذیر، مسئول دولتی و متخصص در اقتصاد دیجیتال به دست آمده است.

با توجه به زمان انجام پروژه، نتایج و داده‌هایی که در این گزارش مشاهده خواهید کرد، برای بازه زمانی نیمه دوم سال ۱۳۹۹ تا پایان نیمه اول سال ۱۴۰۰ صادق بوده و ممکن است برای زمان حال دقیق و معتبر نباشند؛ با این حال نتایج این پروژه بینش و درک نسبتاً خوبی از وضعیت اکوسیستم استارت‌آپی ایران را به شما ارائه خواهد داد.

این گزارش جهت تقدیر و تشکر از همراهی و همکاری شما به‌صورت خصوصی خدمت‌تان ارسال گردیده است. تهیه این گزارش بدون همکاری و حمایت شما غیرممکن بود و ما سپاسگزار زمان و اطلاعاتی که در اختیار ما گذاشتید، هستیم.

قطعاً این گزارش خالی از ایراد نیست و ما در تکرار منتظر بازخوردها و نقدهای سازنده شما هستیم تا بتوانیم گزارش‌هایی با کیفیت و دقت بالاتری تهیه و در اختیار فعالین اقتصاد دیجیتال قرار دهیم. ما در تکرار امیدوار هستیم با همراهی و همکاری فعالین اقتصاد دیجیتال به انتشار چنین گزارش‌هایی ادامه دهیم تا علاوه بر ایجاد شفافیت در اکوسیستم استارت‌آپی ایران و نمایش پتانسیل بالقوه آن در کشور، بتوانیم شما را در تصمیم‌گیری بهتر و مستند در حوزه کاری‌تان یاری کنیم.

اقدامات پروژه

کلیات پروژه

اهداف پروژه

- سنجش وضعیت اکوسیستم
استارت‌آپی ایران و چشم‌انداز آن در
۳ الی ۴ سال آینده

روش تحقیق

- جمع‌آوری داده از طریق مصاحبه‌های
نیمه‌ساختاریافته
- جامعه آماری کل کشور و نمونه‌گیری خوشه‌ای

زمان اجرای پروژه

- نیمه دوم ۱۳۹۹ تا نیمه اول ۱۴۰۰

آمار اجرای پروژه

۲,۰۰۰+

نفر ساعت مستندسازی،
تحقیق و تحلیل

۱۰۴

مصاحبه

۱۱۰

تعداد اشخاص حقیقی
مصاحبه‌شونده

۱۱,۰۰۰+

دقیقه فایل
صوتی ضبط‌شده

توزیع شرکت‌ها و افراد مصاحبه‌شونده

- ۶۴ استارت‌آپ
- ۲۰ سرمایه‌گذار خطرپذیر
- ۱۵ خبره و متخصص اقتصاد دیجیتال
- ۵ مسئول دولتی

صنایع استارت‌آپی مورد تمرکز پروژه

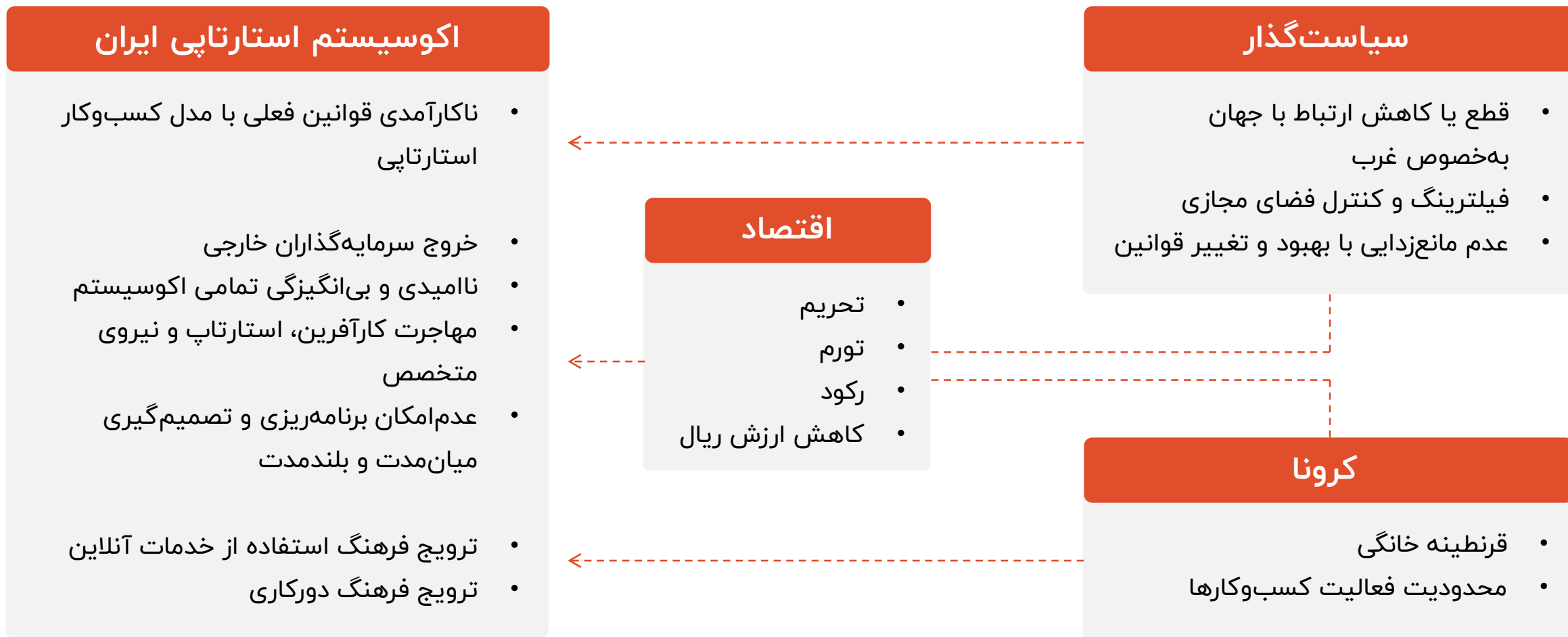

شاخص‌های سنجش مرحله رشد یک استارت‌آپ

شاخص	پایان‌بذری (pre-A)	میانی (Series A)	رشد (Series B)	پایانی و یونیکورن (Series C,D,E,...)
نقطه تمرکز محصول و بازار	<ul style="list-style-type: none"> - تولید محصول نهایی - انطباق بازار و محصول - کشف مدل کسب‌وکار 	<ul style="list-style-type: none"> - توسعه محصول - جذب مستمر مشتری - درآمدزایی 	<ul style="list-style-type: none"> - توسعه حوزه‌های فعالیت - مقیاس‌پذیری - افزایش سهم بازار - سوددهی یا جریان مثبت نقدینگی 	<ul style="list-style-type: none"> - ورود به بازارهای جدید - حفظ سهم بازار - عرضه اولیه یا فروش سهام
منابع جذب سرمایه	<ul style="list-style-type: none"> - جمع‌سپاری مالی - سرمایه‌گذاران فرشته - سرمایه‌گذاران خطرپذیر - دریافت وام 	<ul style="list-style-type: none"> - جمع‌سپاری مالی - سرمایه‌گذاران فرشته - سرمایه‌گذاران خطرپذیر - شرکت‌های سرمایه‌گذاری خصوصی - بانک‌ها - دریافت وام 	<ul style="list-style-type: none"> - سرمایه‌گذاران خطرپذیر - شرکت‌های سرمایه‌گذاری خصوصی - بانک‌ها - دولت 	<ul style="list-style-type: none"> - شرکت‌های سرمایه‌گذاری خصوصی - صندوق‌های سرمایه‌گذاری - سرمایه‌گذاران بین‌المللی
تعداد کارمند	۱۵ - ۵۰	۵۰ - ۱۰۰	۱۰۰ - ۵۰۰	بیش از ۵۰۰
طول عمر	کمتر از ۳ سال	۳ - ۵ سال	۵ - ۱۰ سال	بیش از ۱۰ سال
سودآوری	ضررده	دارای درآمد ولی ضررده	دارای درآمد و احتمالاً سودآور	سه سال متوالی سودآور
تعداد نصب اپلیکیشن	۱۰ - ۱۰۰ هزار	۱۰۰ هزار - ۱ میلیون	۱ - ۵ میلیون	بیش از ۵ میلیون

تأثیر شرایط سیاسی، اقتصادی و همه‌گیری کرونا بر اکوسیستم استارت‌آپی ایران

تأثیرات سیاست‌گذاری و همه‌گیری ویروس کرونا بر اکوسیستم استارت‌آپی ایران

نتایج مستقیم خروج آمریکا از برجام و تشدید تحریم‌ها بر اکوسیستم استارت‌آپی ایران

اثرات منفی	اثرات مثبت	
<ul style="list-style-type: none"> • خروج سرمایه خارجی از اکوسیستم • عدم توسعه فرهنگ سرمایه‌گذاری جسورانه 		سرمایه‌گذاران
<ul style="list-style-type: none"> • از بین رفتن روحیه نشاط و امید • توقف موج مهاجرت معکوس ایرانیان متخصص مقیم خارج و بازگشت دوباره آن‌ها به خارج 		نیروی انسانی
<ul style="list-style-type: none"> • عدم دسترسی به بازارهای بین‌المللی و دشواری در ورود ارز • دشواری در تأمین تجهیزات، زیرساخت و سرویس‌های فنی 	<ul style="list-style-type: none"> • خودکفایی و بومی‌سازی برخی از تجهیزات، زیرساخت‌ها و سرویس‌های فناوری اطلاعات به صورت محدود • شکل‌گیری و رشد برخی استارت‌آپ‌ها در نبود رقبای بین‌المللی 	استارت‌آپ‌ها
<ul style="list-style-type: none"> • کوچک شدن اکوسیستم و محدود شدن دسترسی به بازار بین‌المللی • حذف ارتباطات و شبکه‌سازی بین‌المللی • حذف دانش و تجربه بین‌المللی 		اکوسیستم

تأثیرات مستقیم شرایط اقتصادی (رکود، تورم و نرخ ارز) بر اکوسیستم استارت‌آپی ایران

تأثيرات مستقيم شرايط اقتصادي (ركود، تورم و نرخ ارز) بر اكوسيستم استارتآپي ايران

اثرات مثبت	اثرات منفي
<ul style="list-style-type: none">• جذابيت بالاي صادرات محصولات و خدمات فناوري اطلاعات به بازار بين‌المللي به دليل نرخ ارز	<ul style="list-style-type: none">• اتخاذ سياست انقباضي با تمرکز بر زنده ماندن و سوددهي به‌جاي رشد و توسعه• رشد کاذب درآمد ناشي از تورم• کاهش سودآوري به دليل رشد نامتناسب درآمد با تورم• مهاجرت استارتآپ‌ها• ارزش‌گذاري پايين استارتآپ‌ها
استارتآپ‌ها	
	<ul style="list-style-type: none">• افزايش ۱۰ برابري هزينه‌هاي استفاده از سرويس‌ها و خريد تجهيزات خارجي• افزايش حداقل ۲ برابري هزينه‌هاي عملياتي و نيروي انساني
اكوسيستم	

تأثيرات مستقيم همه‌گیری ویروس کرونا بر اکوسیستم استارت‌آپی ایران

اثرات مثبت	اثرات منفی
<ul style="list-style-type: none"> • فرصت مناسب سرمایه‌گذاری بر استارت‌آپ‌های زنده مانده از بحران کرونا و افزایش احتمال موفقیت آن‌ها 	<ul style="list-style-type: none"> • تعطیلی و شکست استارت‌آپ‌های پورتفولیو
<ul style="list-style-type: none"> • صرفه‌جویی در پول و زمان به دلیل عدم نیاز به حضور فیزیکی در محل کار (دورکاری یا ترکیب حضوری و دورکاری) 	<ul style="list-style-type: none"> • بر هم خوردن تعادل کار و زندگی و کاهش بازدهی به دلیل دورکاری در ابتدای همه‌گیری کرونا
<ul style="list-style-type: none"> • افزایش سهم بازار آنلاین در صنایع مختلف • آشکار شدن پتانسیل‌های نهان و رشد استارت‌آپ‌های خرده‌فروشی، ابزارهای دورکاری، سلامت، آموزش و سرگرمی 	<ul style="list-style-type: none"> • کاهش تقاضا برای استارت‌آپ‌های ارائه‌دهنده خدمات و محصولات غیرضروری • آسیب یا ورشکستگی برخی استارت‌آپ‌های حوزه گردشگری، تاکسی اینترنتی، تبلیغات و...
<ul style="list-style-type: none"> • تغییر رفتار مردم و رشد میزان استفاده از خدمات آنلاین و دیجیتال • کاهش هزینه‌ها و افزایش بهره‌وری با ترویج فرهنگ دورکاری از ابتدای سال ۱۴۰۰ 	<ul style="list-style-type: none"> • کوچک‌تر شدن اکوسیستم متأثر از بحران اقتصادی ناشی از کرونا

سرمایه‌گذاران

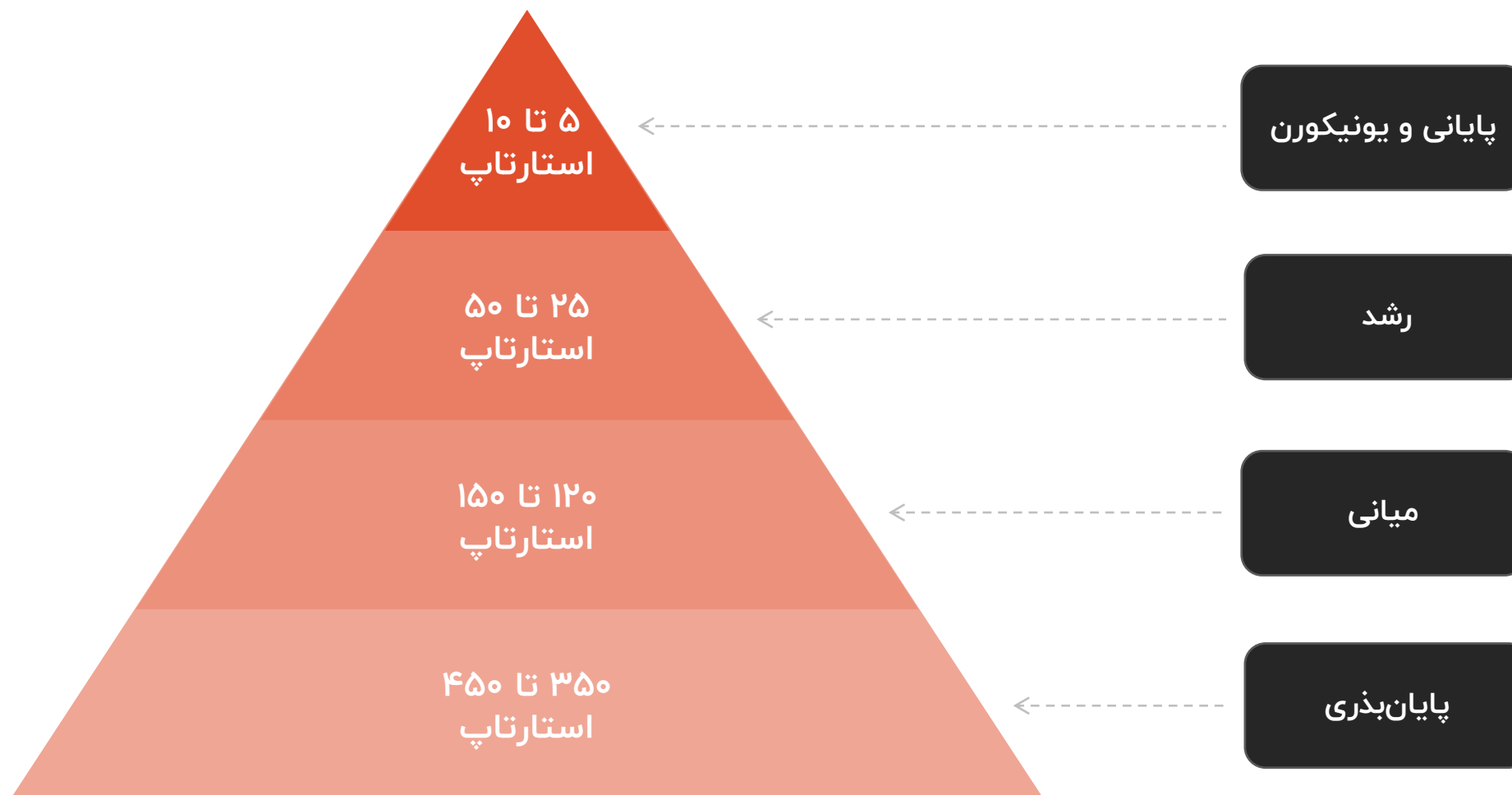
نیروی انسانی

استارت‌آپ‌ها

اکوسیستم

اکوسیستم استارت‌آپی ایران

تعداد استارت‌آپ‌های ایران در مراحل مختلف رشد

تعداد استارت‌آپ‌های ایران در مراحل مختلف رشد

۵۰۰ تا ۶۶۰ استارت‌آپ در مراحل پایان‌بذری تا یونیکورن در ایران فعالیت دارند. استارت‌آپ‌های مراحل پیش‌بذری و بذری به دلیل نیاز به انرژی و زمان زیاد برای تشخیص تعداد آن‌ها و عدم اطلاع از فعال یا غیرفعال بودن آن‌ها در این آمار وجود ندارد.

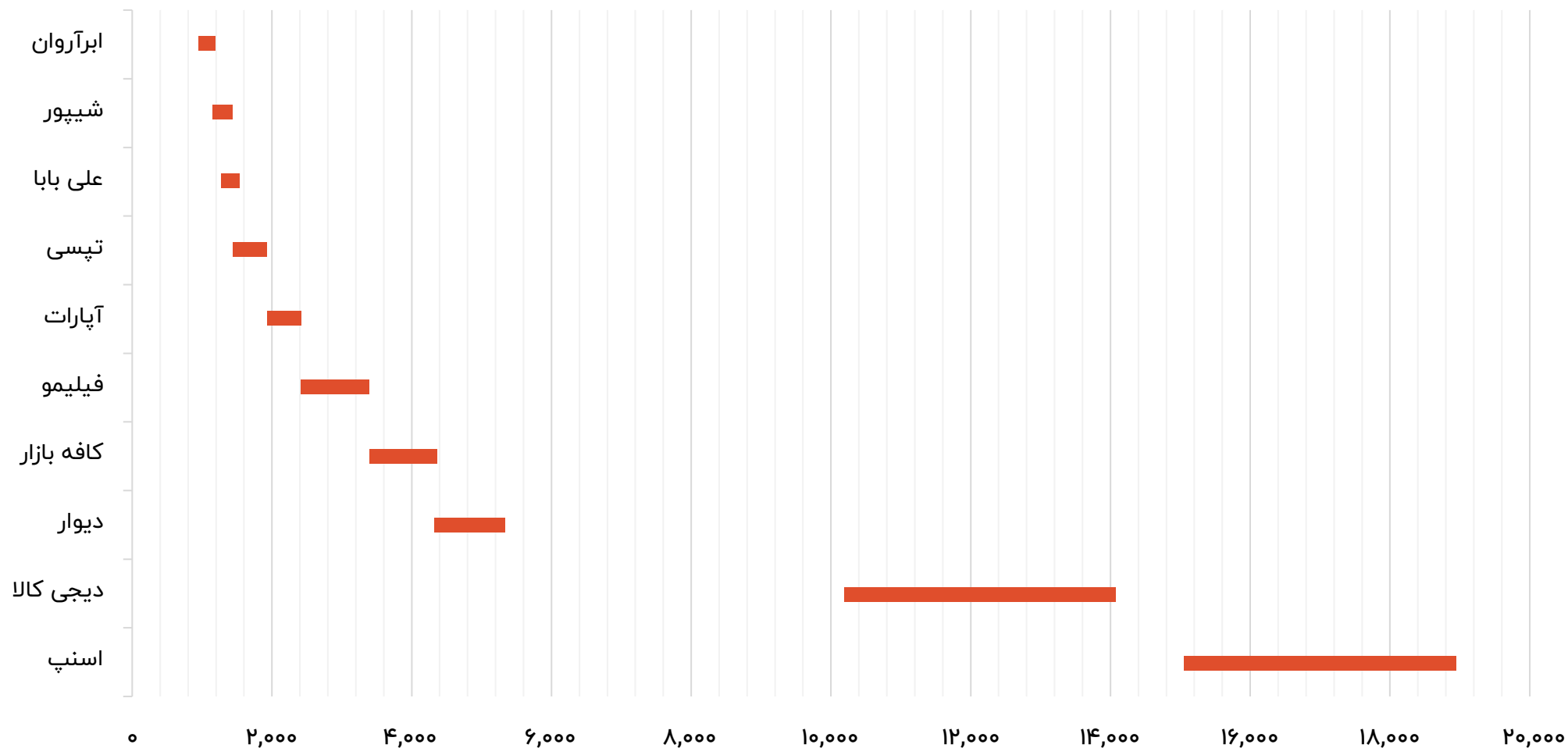
در مرحله بذری و پایان‌بذری به دلیل شرایط نامناسب سیاسی و پیرو آن بسته بودن اقتصاد ایران و تحریم‌ها، کارآفرینان چشم‌انداز مناسبی برای راه‌اندازی استارت‌آپ نمی‌بینند؛ افزایش مهاجرت استعدادها این موضوع را شدت بخشیده است. سرمایه‌گذاران نیز با مقایسه ریسک و بازدهی سرمایه‌گذاری در استارت‌آپ‌ها با دیگر بازارهای مالی، محتاطانه در این مرحله سرمایه‌گذاری می‌کنند.

تعداد استارت‌آپ‌های باکیفیت در مرحله پایان‌بذری در حال کاهش بوده و رقابت میان سرمایه‌گذاران برای سرمایه‌گذاری بر روی آن‌ها در حال افزایش است.

در سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۷ به دلیل خروج آمریکا از برجام و عدم‌ثبات سیاسی و اقتصادی کشور، سرمایه‌گذاری در مرحله پایان‌بذری متوقف شد. این موضوع موجب کاهش تعداد استارت‌آپ‌های پایان‌بذری در سال‌های گذشته و کاهش تعداد استارت‌آپ‌های میانی در سال اخیر شده است.

تخمین ارزش استارت‌آپ‌های پایانی و یونیکورن ایران (میلیارد تومان)

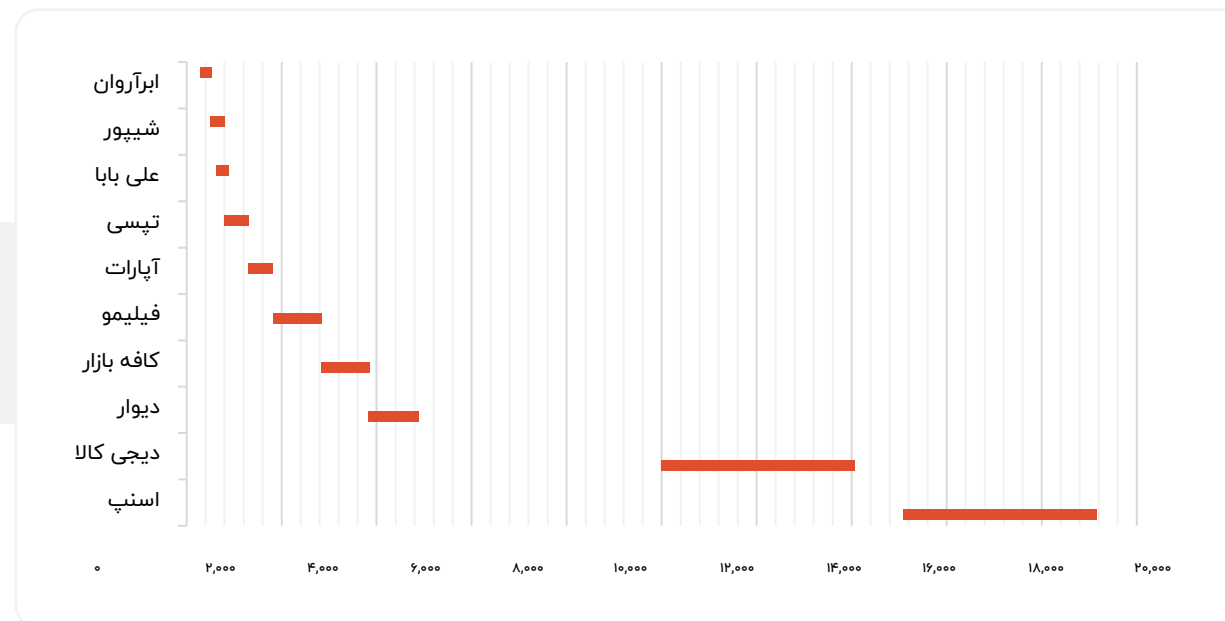

ارقام ارزشگذاری‌های ذکر شده بر اساس میانگین وزنی نظر شهودی متخصصین برای ابتدای سال ۱۴۰۰ است.

تخمین ارزش اکوسیستم استارت‌آپی ایران (میلیارد تومان)

۵۵ تا ۷۰
هزار میلیارد
تومان

با فرض سهم ۷۰٪ استارت‌آپ‌های پایانی
و یونیکورن از ارزش کل اکوسیستم

ارزش‌گذاری هر یک از استارت‌آپ‌ها بر اساس نظر جمعی مصاحبه‌شوندگان و وزن‌دهی به میزان تخصص آن‌ها در ابتدای سال ۱۴۰۰ انجام شده است. به همین دلیل این ارزش‌گذاری‌ها نشان‌دهنده ارزش واقعی استارت‌آپ‌های فوق در زمان حال نیست.

یکی از دلایل اصلی ارزش‌گذاری پایین‌تر استارت‌آپ‌های ایران نسبت به استارت‌آپ‌های بین‌المللی عدم دسترسی آن‌ها به بازار منطقه و جهانی و کاهش ارزش ریال است.

عملکرد سرمایه‌گذاران خطرپذیر ایران در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹

عملکرد سرمایه‌گذاران خطرپذیر ایران در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹

تعداد شرکت‌ها و صندوق‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر طی سال‌های گذشته در کشور بیشتر شده اما فعالیت چندان در اکوسیستم نداشته‌اند.

انجمن سرمایه‌گذاری خطرپذیر ایران، ارزش سرمایه‌گذاری‌های خطرپذیر در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ را در مجموع بیش از ۱۰۰۰ میلیارد تومان اعلام کرده است. تعداد و ارزش هم‌سرمایه‌گذاری‌های (Co-Investment) سرمایه‌گذاران در گزارش انجمن چندین بار به صورت تکراری در نتایج تجمیعی محاسبه شده‌اند. علاوه بر این، تفاوت نتایج این پروژه با آمار انجمن به دلیل عدم اعلام عمومی سرمایه‌گذاری‌ها (عدم دسترسی تکراراً به برخی از آن‌ها) و عدم محاسبه سرمایه‌گذاری‌های مراحل بذری و پیش‌بذری در نتایج این گزارش است.

با فرض نرخ دلار ۱۸ هزار تومانی (میانگین سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹) و با توجه به نتایج این گزارش و گزارش انجمن، ۳۵ تا ۶۰ میلیون دلار سرمایه‌گذاری در استارت‌آپ‌های ایران صورت گرفته است. با توجه به اینکه در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ در مجموع بیش از ۶۰۰ میلیارد دلار* در استارت‌آپ‌های جهان سرمایه‌گذاری شده، سهم اکوسیستم استارت‌آپی ایران از ارزش کل سرمایه‌گذاری‌های خطرپذیر جهان ۰/۰۰۵٪ تا ۰/۰۱٪ تخمین زده می‌شود. در سال ۱۳۹۹ سهم GDP ایران از کل جهان ۰/۳٪** بوده است.

* منبع: [CBINIGHTS](#)
** منبع: [WORLD BANK](#)

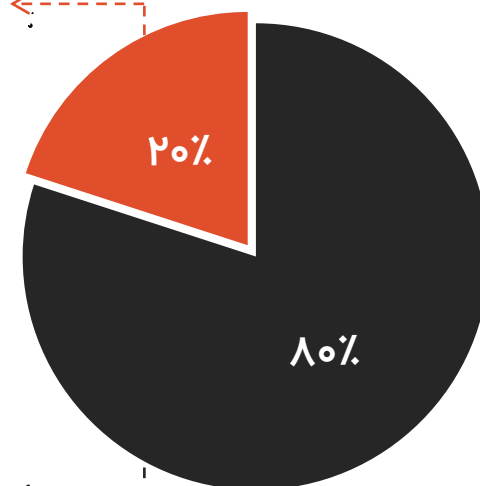
سرمایه موردنیاز استارت‌آپ‌های فعال ایران در سال ۱۴۰۰

طبق نظر مصاحبه‌شوندگان، برای ایجاد تغییرات و رشد اساسی در اکوسیستم استارت‌آپی ایران، رقمی بین ۱۰ تا ۱۲ هزار میلیارد تومان سرمایه‌گذاری لازم است.

بدیهی است تأمین چنین سرمایه‌ای با توجه به تعداد کم سرمایه‌گذاران خطرپذیر فعال و ریسک بالای سرمایه‌گذاری در اکوسیستم استارت‌آپی ایران ممکن نخواهد بود. تحقق این حجم از سرمایه‌گذاری نیازمند حضور مجدد سرمایه‌گذاران بین‌المللی در کنار ورود هلدینگ‌ها، شرکت‌های سنتی و خانوادگی به اکوسیستم است.

با توجه به سرمایه‌گذاری خطرپذیر ۶۰۰ میلیارد تومانی در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹، میانگین ارزش سرمایه‌گذاری در هر سال ۳۰۰ میلیارد تومان بوده است. به عبارتی تنها ۱۵٪ سرمایه موردنیاز استارت‌آپ‌ها تأمین شده است که با سرمایه موردنیاز برای تداوم توسعه اکوسیستم استارت‌آپی ایران با نرخ رشد فعلی تفاوت فاحشی دارد.

۴۰۰ میلیارد تومان
استارت‌آپ‌های مرحله
پایان‌بذری و میانی

۱۶۰۰ میلیارد تومان
استارت‌آپ‌های مرحله رشد،
پایانی و یونیکورن

نیاز به سرمایه‌گذاری ۲ هزار میلیارد تومانی تنها با هدف حفظ وضع فعلی و تداوم توسعه اکوسیستم با نرخ رشد متوسط

احتمال بازگشت، توقف یا رشد به مرحله بعدی استارت‌آپ‌های ایران، اروپا* و آمریکا*

رشد به مرحله بعدی			توقف در مرحله فعلی			شکست یا بازگشت به مرحله قبلی			
آمریکا	اروپا	ایران	آمریکا	اروپا	ایران	آمریکا	اروپا	ایران	
-	-	۱۵٪	-	-	۱۵٪	-	-	۷۰٪	پایان‌بذری
۶۱٪	۵۲٪	۱۵٪	۳۲٪	۴۲٪	۳۵٪	۷٪	۶٪	۵۰٪	میانی
۵۸٪	۴۸٪	۲۵٪	۳۹٪	۵۱٪	۵۵٪	۳٪	۱٪	۲۰٪	رشد
۵۴٪	۳۴٪	۲۵٪	۴۴٪	۶۴٪	۵۰٪	۲٪	۲٪	۲۵٪	پایانی

* منبع: [McKinsey](#)

از هر ۱۰۰۰ استارت‌آپ ایرانی در مرحله پایان‌بذری،
۱ تا ۲ استارت‌آپ به مرحله پایانی می‌رسند.

احتمال بازگشت، توقف یا رشد به مرحله بعدی استارت‌آپ‌های ایران، اروپا و آمریکا

بر اساس نظر مصاحبه‌شوندگان چالش اصلی استارت‌آپ‌های پایان‌بذری رسیدن به تناسب محصول و بازار است؛ به همین دلیل بازگشت به عقب برابر با شکست و تعطیلی است

استارت‌آپ‌های میانی و رشد به دلیل شروع درآمدزایی می‌توانند با کاهش هزینه‌های خود به کسب‌وکار کوچک یا متوسط تبدیل شده و زنده بمانند.

دلیل اصلی احتمال بیشتر بازگشت به مرحله قبلی و احتمال کمتر رشد به مرحله بعدی در ایران نسبت به آمریکا و اروپا کمبود سرمایه‌گذاری در اکوسیستم استارت‌آپی است. دانش و تجربه پایین در کنار مهاجرت اعضای کلیدی استارت‌آپ‌ها نیز از دیگر دلایل اصلی این موضوع هستند.

دلیل اصلی احتمال کمتر رشد به مرحله بعدی در مراحل رشد و پایانی در ایران نسبت به آمریکا و اروپا عدم دسترسی به بازارهای منطقه و جهانی و محدود بودن به بازار داخل ایران است.

ارزش‌گذاری و جذب سرمایه استارت‌آپ‌های ایران و جهان

عوامل مؤثر بر رشد و تعیین ارزش یک استارت‌آپ

عوامل محیطی/بیرونی

- میزان رشد اقتصادی کشور
- اندازه و پویایی بازار
- فعالیت در بازار آزاد و رقابتی
- نرخ تورم
- عرضه و تقاضا میان سرمایه‌گذار و استارت‌آپ (قدرت چانه‌زنی)
- سیاست‌گذاری و قانون‌گذاری شفاف و واضح در صنعت

عوامل ذاتی/درونی

- سرعت و میزان رشد شاخص‌های متناسب با مرحله رشد استارت‌آپ مانند تعداد کاربر/مشتری، درآمد و...
- تیم بنیان‌گذار (به‌خصوص در مراحل ابتدایی)
- زمان ورود به بازار
- پتانسیل خلق کسب‌وکارهای جانبی
- دستیابی به مرحله تناسب محصول و بازار

ارزش‌گذاری استارت‌آپ‌های ایران و جهان در مراحل مختلف رشد

ارزش‌گذاری پس از جذب سرمایه

میان‌ه جهان* (میلیون دلار)	حداکثر ایران (میلیارد تومان)	حداقل ایران (میلیارد تومان)	
-	۱۵	۳	پایان‌بذری
۱۸	۱۰۰	۱۵	میانی
۱۴۷	۵۰۰	۱۰۰	رشد
۵۲۴	۱۰,۰۰۰	۵۰۰	پایانی
۱,۰۰۰+	۱۰,۰۰۰+		یونیکورن

ارقام ارزش‌گذاری‌های ذکر شده بر اساس میانگین وزنی نظر شهودی متخصصین برای ابتدای سال ۱۴۰۰ است. [CBINIGHTS](#): منبع*

ارزش‌گذاری استارت‌آپ‌های ایران و جهان در مراحل مختلف رشد

پیش‌بینی می‌شود میزان رشد ارزش استارت‌آپ‌های ایرانی در ۳ سال آینده (۱۴۰۰ تا ۱۴۰۲) متناسب با نرخ تورم و کمتر از میزان رشد نرخ ارز در حدود ۱۰۰٪ تا ۲۰۰٪ باشد.

طبق نتایج این پروژه به استارت‌آپ‌های ایرانی که بیش از ۱۰ هزار میلیارد تومان ارزش‌گذاری شوند، یونیکورن گفته می‌شود.

در هر مرحله از چرخه رشد استارت‌آپ‌ها، با توجه به صنعت و مدل کسب‌وکار ارزش‌گذاری می‌تواند رقم متفاوتی باشد.

طبق نظر مصاحبه‌شوندگان، نکته مهم در ارزش‌گذاری استارت‌آپ‌ها عدم مقایسه آن‌ها با شرکت‌های بورسی است؛ زیرا ماهیت و جنس استارت‌آپ‌ها (رشدمحور با ارزش بالای دارایی نامشهود) با شرکت‌های بورسی (سودمحور و ارزش بالای دارایی مشهود) متفاوت است.

با توجه به ارزش پایین‌تر استارت‌آپ‌های ایرانی در مقایسه با نمونه‌های مشابه جهانی و هزینه پایین راه‌اندازی و عملیاتی، فرصت خوبی برای راه‌اندازی یا توسعه استارت‌آپ با بازار هدف بین‌المللی به دلیل امکان جذب سرمایه دلاری و تفاوت نرخ تبدیل ریال و دلار وجود دارد.

مبلغ جذب سرمایه استارت‌آپ‌های ایران و جهان در مراحل مختلف رشد

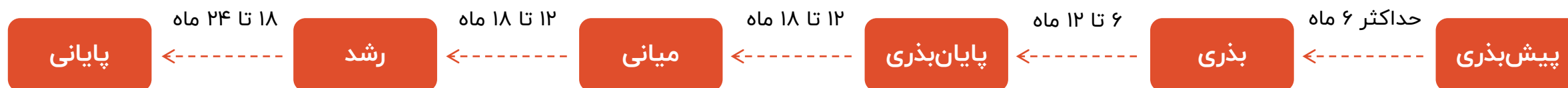
با توجه به مبلغ جذب سرمایه بالای استارت‌آپ‌های مرحله رشد، امکان سرمایه‌گذاری توسط تنها یک سرمایه‌گذار خطرپذیر داخل کشور وجود ندارد؛ لذا سرمایه‌گذاران خطرپذیر به سرمایه‌گذاری مشترک در این استارت‌آپ‌ها روی آورده‌اند.

استارت‌آپ‌های مرحله پایانی و یونیکورن برای رشد و توسعه یا از طریق هلدینگ‌ها تأمین سرمایه می‌شوند یا نیاز به عرضه اولیه سهام و جذب سرمایه از بازار سرمایه دارند که در حال حاضر مقدمات قانونی این امر فراهم نیست. تا به امروز تنها تپسی موفق به عرضه اولیه سهام خود در بازار سرمایه شده است.

میان‌جهان* (میلیون دلار)	حداکثر ایران (میلیارد تومان)	حداقل ایران (میلیارد تومان)	
-	۳	۵/۶	پایان‌بذری
۲	۱۸	۳	میانی
۲۰	۷۵	۱۵	رشد
۲۷	۶۰۰	۳۰	پایانی
-	-	-	یونیکورن

*منبع: [CBNIGHTS](https://cbnights.com)

فاصله زمانی میان دو مرحله جذب سرمایه استارت‌آپ‌های ایران

مرحله رشد، میزان جذب سرمایه و میزان رشد استارت‌آپ در تعیین مدت زمان بین دو مرحله سرمایه‌گذاری مؤثر است.

معمولاً ۶ ماه قبل از اتمام سرمایه، استارت‌آپ‌ها فرایند جذب سرمایه مرحله بعدی را شروع می‌کنند.

با وجود نرخ تورم بالا و کاهش ارزش ریال در برابر دلار، هزینه‌های راه‌اندازی (به‌خصوص تهیه نرم‌افزارها و سخت‌افزارها با ارز دلار) و عملیاتی استارت‌آپ‌ها افزایش یافته که موجب مصرف سریع‌تر سرمایه جذب‌شده می‌شود؛ در نتیجه استارت‌آپ‌های مراحل پیش‌بذری، بذری و پایان‌بذری به دلیل اتمام پول نقد شکست خورده و فعالیتشان متوقف می‌شود.

با اتخاذ استراتژی مدیریت و کاهش هزینه‌ها استارت‌آپ‌های میانی یا در همین مرحله باقی می‌مانند یا به مرحله پایین‌تر سقوط و به یک کسب‌وکار کوچک تبدیل می‌شوند. استارت‌آپ‌های رشد و پایانی نیز به یک کسب‌وکار متوسط یا بزرگ تبدیل می‌شوند.

میزان سهام اعطایی استارت‌آپ‌های ایران و جهان در مراحل مختلف رشد

<p>بنیان‌گذارانی که می‌خواهند وابستگی خود به سرمایه‌گذاران را کاهش دهند، ترجیح می‌دهند که علاوه بر ادامه همکاری با سرمایه‌گذاران فعلی از سرمایه‌گذاران دیگری نیز کمک بگیرند تا تنها به تعداد محدودی سرمایه‌گذار وابسته نباشند.</p>	جهان*	حداکثر	حداقل	پایان‌بذری**
	۲۷٪	۴۲٪	۲۷٪	
	۱۳٪	۲۳٪	۱۳٪	میانی
	۱۷٪	۲۰٪	۱۱٪	رشد
	۷٪	۱۰٪	۳٪	پایانی و یونیکورن

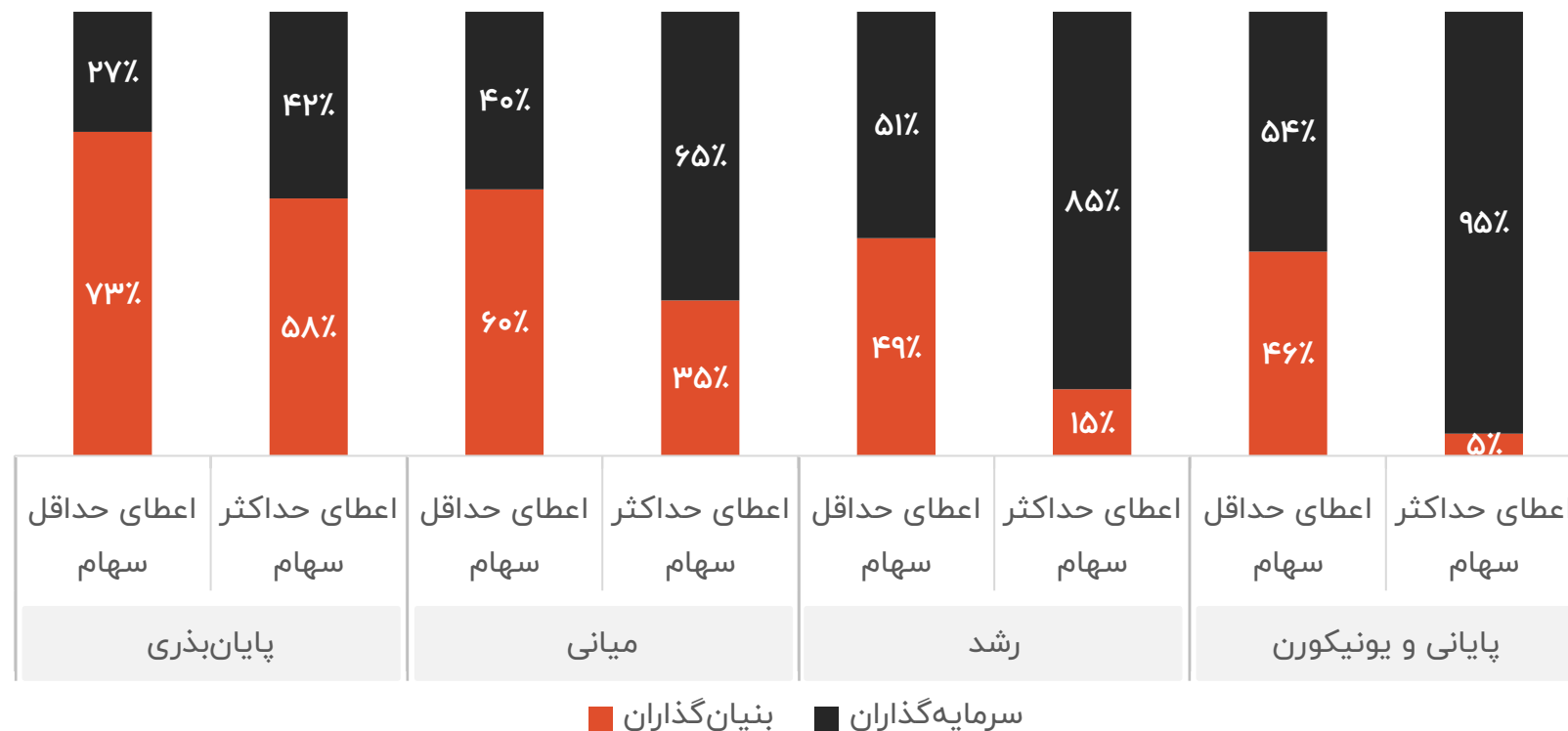
* منبع: [Capshare](#)

** مجموع سهام اعطایی در مراحل پیش‌بذری، بذری و پایان‌بذری

ترکیب سهام‌داران استارت‌آپ‌های ایران در مراحل مختلف رشد

بنیان‌گذاران در مراحل ابتدایی باید سهام کمتری را به سرمایه‌گذاران بدهند؛ زیرا هنوز ارزش استارت‌آپ به ثبات نرسیده و همواره در حال افزایش است.

عدم خروج افراد کلیدی از ترکیب سهام‌داران نکته مهمی است. بنیان‌گذاران باید حداقل ۳۰٪ سهام را در مراحل رشد یا پایانی داشته باشند تا با انگیزه به کار خود ادامه دهند و استارت‌آپ موفق شود.

فرصت‌ها و تهدیدها

فرصت‌ها و تهدیدهای اکوسیستم استارت‌آپی ایران

تهدید

- نبود فضای امید و انگیزه در تمامی اجزای اکوسیستم
- ناپایداری شرایط سیاسی و به‌دنبال آن نابسامانی شرایط اقتصادی، افزایش ریسک کارآفرینی و عدم‌موفقیت استارت‌آپ‌ها
- فضای مبهم و نامطمئن از آینده به دلیل ناپایداری شرایط سیاسی و اقتصادی
- ناکارآمدی و عدم‌تطبیق قوانین و سیاست‌گذاری‌های فعلی با مدل کسب‌وکار استارت‌آپی
- کاهش شدید تعداد استارت‌آپ‌های میانی، رشد و پایانی در سال‌های آینده به دلیل تعداد کم استارت‌آپ‌های جدید مرحله بذری و پایان‌بذری در حال حاضر
- ناامیدی سرمایه‌گذاران و کارآفرینان با پایین آمدن احتمال خروج به دلیل نبود سرمایه‌گذار در مراحل رشد، پایانی و چالش‌های عرضه اولیه سهام
- بی‌ رغبتی و افزایش هزینه فرصت کارآفرینان در راه‌اندازی استارت‌آپ در داخل کشور در کنار تمایل کارآفرینان فعلی به مهاجرت
- مهاجرت نسل اول کارآفرینان استارت‌آپی و عدم‌انتقال تجربه و دانش آن‌ها به نسل‌های بعدی
- مهاجرت نیروهای متخصص
- دورکاری نیروهای متخصص با شرکت‌های خارجی

فرصت

- بازار بزرگ و بکر ایران با ۸۵ میلیون نفر جمعیت
- ترویج فرهنگ استفاده از خدمات آنلاین با شیوع کرونا در کنار نرخ نفوذ بالای اینترنت و گوشی هوشمند
- رشد مثبت اقتصاد دیجیتال با وجود رشد منفی اقتصاد کشور
- ورود کسب‌وکارهای خانگی و شرکت‌های صنعتی باسابقه به حوزه سرمایه‌گذاری خطرپذیر
- فرصت رشد در حوزه‌های فینتک، سلامت، آموزش، خرده‌فروشی، نرم‌افزار سازمانی (SaaS)، پلتفرم محتوای ویدئویی (VOD)

فرصت‌ها و تهدیدهای سرمایه‌گذاران خطرپذیر ایران

تهدید

- ریسک بالای سرمایه‌گذاری در استارت‌آپ‌ها در مقایسه با کلاس‌های سرمایه‌گذاری دیگر مانند مسکن، طلا و...
- سرمایه‌گذاری مسقیم سازمان‌های دولتی و حکومتی در استارت‌آپ‌ها با تخصص ناکافی در حوزه استارت‌آپی
- رقابت برای سرمایه‌گذاری در استارت‌آپ‌های پرپتانسیل
- گزینه‌های محدود سرمایه‌گذاران مراحل رشد و پایانی به دلیل تعداد و فعالیت کم سرمایه‌گذاران و استارت‌آپ‌ها در مراحل بذری و پایان‌بذری
- احتمال انحلال یا شکست استارت‌آپ‌های پورتفولیو سرمایه‌گذار به دلیل مهاجرت اعضای کلیدی استارت‌آپ و شرایط اقتصادی و سیاسی
- پایین آمدن احتمال خروج به دلیل نبود سرمایه‌گذار در مراحل رشد و پایانی
- چالش‌های قانون‌گذاری در سازمان بورس برای عرضه اولیه سهام استارت‌آپ‌ها

فرصت

- ارزش‌گذاری پایین استارت‌آپ‌ها و فرصت مناسب برای سرمایه‌گذاری
- آسان شدن انتخاب گزینه‌های سرمایه‌گذاری با غربال شدن استارت‌آپ‌ها و محدودیت گزینه‌های مناسب
- تمایل کسب‌وکارهای خانوادگی و شرکت‌های صنعتی با سابقه برای تأمین سرمایه صندوق‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر
- ترویج فرهنگ هم‌سرمایه‌گذاری بین سرمایه‌گذاران خطرپذیر با هدف کاهش ریسک
- سرمایه‌گذاری در استارت‌آپ‌ها با بازار هدف بین‌المللی
- سرمایه‌گذاری در حوزه‌های فین‌تک، سلامت، آموزش، خرده‌فروشی، نرم‌افزار سازمانی، پلتفرم محتوای ویدئویی (VOD)

فرصت‌ها و تهدیدهای استارت‌آپ‌های ایران

تهدید

- عدم امکان برنامه‌ریزی میان‌مدت و بلندمدت به دلیل شرایط نابسامان اقتصادی (تورم، نرخ ارز و...) و سیاسی (ریشه عدم ثبات اقتصادی)
- ناکارآمدی و عدم تطبیق قوانین موجود با مدل کسب و کار استارت‌آپ‌ها و نبود زیرساخت‌های مناسب قانون‌گذاری
- عدم دسترسی یا دشواری خرید سرویس‌ها و تجهیزات خارجی در اثر تحریم‌های بین‌المللی ایران و افزایش نرخ ارز
- ریسک بالای استارت‌آپ‌های مراحل بذری و پایان‌بذری به دلیل شرایط نامناسب محیطی و کمبود جدی سرمایه‌گذار تخصصی در این مراحل
- کمبود جدی نیروی انسانی متخصص و مجرب برای استارت‌آپ‌های مراحل میانی به بالا به دلیل مهاجرت یا دورکاری با شرکت‌های خارجی
- افزایش هزینه ورود استارت‌آپ‌های کوچک به صنعت‌هایی با حضور تنها یک استارت‌آپ بزرگ

فرصت

- ترویج فرهنگ استفاده از خدمات آنلاین با شیوع کرونا در کنار نرخ نفوذ بالا اینترنت و گوشی هوشمند
- رقابت و تعداد کم استارت‌آپ‌ها در صنایع نوظهور و دارای چشم‌انداز مثبت
- رشد استارت‌آپ‌های داخلی با بومی‌سازی محصولات و خدمات در نبود رقبای بین‌المللی
- ورود به بازارهای بین‌المللی از طریق مهاجرت استارت‌آپ یا صادرات محصولات و خدمات
- افزایش سهم بازار تنها استارت‌آپ فعال در صنعت و افزایش هزینه ورود دیگر رقبا
- راه‌اندازی کسب و کارهای پلتفرمی با هزینه منابع انسانی و عملیاتی پایین
- راه‌اندازی استارت‌آپ‌ها با توجه به نیاز شرکت‌ها و استارت‌آپ‌های بالغ با هدف ادغام و تملیک در آینده
- راه‌اندازی استارت‌آپ در حوزه‌های فینتک، سلامت، آموزش، خرده‌فروشی، نرم‌افزار سازمانی، پلتفرم محتوای ویدئویی (VOD)

مصاحبه شونده‌گان

بنیان‌گذاران استارت‌آپی

به ترتیب حروف الفبا

احمد آبنیکی - پینکت

علی آجودانی - ویرگول

محمد آقایا - باسلام

حمیدرضا احمدی - ایوند

رضا اربابیان - شیپور

عطا افتخاری - تیماپ

مصطفی امیری - زرین‌پال

میلاد بختی - کاربوم

امیر برکتیان - میاره

سعید بیدرنگ - پروفایل

پشوتن پورپزشک - بامیلو

محمد امین پهلوان‌زاده - همراه مکانیک

پویا پیرحسینلو - ابر آروان

علی جعفری - ادر

محمد جلیلیان - مدیاد

محسن حاجی‌زاده - ویتترینت

بهمن حبیبی - بیتستان

مصطفی حسینی - مکتب‌خونه

امیر حق‌رنجبر - لندو

مسعود خسروی - ادر

مجید خواهانی - اسکای‌روم

سبحان خوش‌سیرت - ملک رادار

نازنین دانشور - تخفیفان

مهران داودی - ملک رادار

علیرضا ذوالفقاری - کیلید

مرتضی رحیمی - سروس پلاس

حمید رفیعیان - کرفس

ابوالفضل ساجدی - پذیرش ۲۴

علی سریزدی - دکتر دکتر

فرخ شهابی - فورمالو

سعید صادقی - تپسل

قادر صادقی - رایچت

هادی فرنود - کاموا

محمود فوز - اسنپ

محمد قائم‌پناه - کشمون

علی کشفی - فلایت‌یو

پویا لطفی - کیوپیج

امیرحسین مددی - شنوتو

مهدی مسکین - مامان‌پز

سینا مسیح‌پور - زلکا

ابابک مقدم - پلاک

حمد منصوری - پی‌پینگ

امید موسوی - مانو

محسن مولایی‌نسب - یونش

حامد میرزایی - بیتستان

علیرضا ناظم‌زاده - یکتانت

حامد ولی‌پور - ازکی

فرهاد هدایتی - تسکولو

مدیران ارشد شرکت‌ها و صندوق‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر

به ترتیب حروف الفبا

رضا زرنوخی - توسعه تکنولوژی ایران
مهشاد سبحانی - ایده‌هاب
منوچهر صدری - پیک برتر
امیر عابدپور - آی‌تک
وحید فخر - لوتوس پاریسان
محمد رضا قبادی - نوین‌تک
حمزه قطبی زاده - بهمن
حسین مزروعی - آواگیمز
سعید موسوی - حرکت اول

آرین افشار - فینووا
علی تهرانی‌نصر - حرکت اول
شهاب جوانمردی - فناپ
سامان حقیقی - فیروزه
حسین حمیدی - حرکت اول
حسین خسروی - ادونچر
رادمان ربیعی - فیروزه
رامین ربیعی - فیروزه
میثم زرگرپور - نوآفرین

مسئولین دولتی و خبرگان اقتصاد دیجیتال

به ترتیب حروف الفبا

رضا قربانی - راه پرداخت
امیر ناظمی - معاون وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
اکبر هاشمی - شنبه
کاوه یزدی فرد - سحاب پرداز
مسعود یوسف نژاد - زومیت
سلمان جریری - فیروزه پلت

علی رضایی آشتیانی - پیامان
علیرضا آغاسی - کارآفرین سریالی
پارسا جانباز - علی بابا
داود حکیمی - متخصص صنعت تبلیغات
علی رودگر - هکربیز
سامان صادقیان - IMBCO

درباره ما

تیم تهیه گزارش

رضا بهلولی

محقق

فاطمه کاظمی

مدیریت پروژه

محمد رضا ازلی

هم‌بنیان‌گذار تکراسا

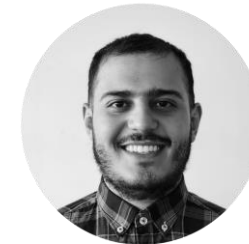
جواد محمدی

کارآموز

فراز صالحی

کارآموز

محمد ایزدی

محقق

اینستاگرام: [@TechRasaFarsi](https://www.instagram.com/TechRasaFarsi)

تلگرام: t.me/TechRasaFarsi

توییتر: [@TechRasaFarsi](https://twitter.com/TechRasaFarsi)

ایمیل: Hi@TechRasa.com

شماره تماس: ۰۹۳۷۱۹۵۵۱۴۴

لینکدین: [@Techrasa](https://www.linkedin.com/company/TechRasaFarsi) فارسی

با تشكر از توجه شما

TECHRASA فارسی